

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 378

Оксана Волошина

Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID ID 0000-0002-9977-7682

Катерина Колеснік

Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID ID 0000-0001-8928-4377
DOI 10.24139/2312-5993/2022.07-08/192-201

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИТЯЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ПЕРЕДОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД

Стаття присвячена актуальному питанню сучасної дошкільної освіти – організації дитячого експериментування. У статті проаналізовано передовий педагогічний досвід вихователів щодо організації дослідницько-експериментальної діяльності. Визначено, що дитяче експериментування спрямоване на вирішення дітьми дошкільного віку конкретних практичних завдань.

Проаналізовано, що за сучасних умов вихователі повинні організовувати дитяче експериментування з метою формування дослідницьких умінь у дітей дошкільного віку. Описано приклади завдань, які педагоги використовують у своїй діяльності під час дослідницької діяльності. Схарактеризовано основні етапи проведення дослідів та структура експерименту.

Підкреслено, що елементи експериментування присутні в діяльності у всіх вікових періодах, але експериментування з новим матеріалом з метою відкриття нового знання з'являється у старшому дошкільному віці. Авторами зазначено визначальну особливість дитячого експериментування, а саме готовність дітей до дослідницької діяльності з використанням своїх знань, умінь і життєвого досвіду. Акцентовано увагу на особливостях запровадження дитячого експериментування в закладах дошкільної освіти.

Зроблено висновки, що вихователь має мати ґрунтовну підготовку з біології, географії, хімії, фізики тощо для пояснення тих чи інших явищ, які діти спостерігають під час експериментування. Тобто постійна самоосвіта вихователя – основна вимога до педагогів у підготовці до організації та впровадження експериментування як типу діяльності дітей.

Ключові слова: дитяче експериментування, діти дошкільного віку, заклад дошкільної освіти, передовий педагогічний досвід.

Постановка проблеми. Зміни, які відбуваються в системі дошкільної освіти, пов'язані з затвердженням Базового компоненту дошкільної освіти (2021). Це мінімально достатній і необхідний дитині для нормального функціонування в навколишньому середовищі ступінь компетентності, який передбачає набір особистісних властивостей, розвинених потреб і здібностей, елементарних теоретичних уявлень та

життєво важливих практичних умінь, що гарантують дошкільнику придатність до життя, вміння орієнтуватись у новому, адекватно реагувати на явища, події та людей (Степанова, 2010, с. 119).

У Державному стандарті дошкільної освіти 2021 р. зазначено, що дитина виявляє стійкий інтерес до дослідницької діяльності як у проблемних ситуаціях, так і у вільній діяльності за допомогою власної сенсорної системи. В освітньому напрямі «Дитина в природному довкіллі» зазначено, що в дошкільників сформовані навички проводити досліди з пізнання властивостей об'єктів природи. Своїми концептуальними засадами БКД втілює прогресивні наукові підходи, нові погляди на роль дитини та педагога в освітньому процесі, форми організації дитячої життєдіяльності.

У Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку (2020) визначено основні напрями роботи педагогів, батьків та інших осіб відповідальних за освіту дітей відповідно до сучасних вимог суспільства. Її зміст зорієнтовано на цінності та інтереси дитини з урахуванням вікових можливостей, на збереження дитячої субкультури, на ампліфікацію дитячого розвитку, взаємозв'язок усіх сторін особистості дитини (Волошина, 2022).

Аналіз актуальних досліджень. Питанням дитячого експериментування займаються сучасні науковці Г. Беленька, І. Карук, К. Крутій, З. Плохій та ін. Вони вважають, що експериментування спрямоване на вирішення дітьми дошкільного віку конкретного практичного завдання.

Науковиця З. Плохій (2001), провівши дослідження, метою якого було з'ясування обсягу наявних знань у дітей про природу й рівня зацікавленості об'єктами та явищами, дійшла висновку, що інтерес до вивчення довкілля у дошкільників низький. Тому традиційні форми, методи та прийоми навчальної роботи є малоефективними. Надзвичайно важливо в ознайомленні дітей з природою дотримуватися принципу гетерогенності екологічної діяльності, який полягає в педагогічній доцільності залучення дитини до активних форм пізнання дійсності. Це спостереження, досліди, догляд за рослинами та тваринами. Хоча З. Плохій, після аналізу навчально-виховного процесу в закладі дошкільної освіти, зазначає, що проведені спостереження за певними об'єктами не додають дітям знань про них. Тому вона вважає, що потрібно включати дитяче експериментування під час діяльності дошкільників. Досліди, експерименти, на думку педагога, подібні до

фокусів і до вподоби дошкільникам. До структури дослідницької діяльності входять: постановка проблеми, пошук шляхів її розв'язання та побудова гіпотез; розв'язання завдань за допомогою практичних дій (Плохій, 2001, с. 7).

Авторка статей про дитяче експериментування у природі Г. Беленька (2018) визначає залежність пізнавального розвитку від дослідницько-експериментальної діяльності, бо саме вона є основою емпіричного пізнання довкілля, джерелом знань та стимулом до розвитку пізнавального інтересу. Найвищим рівнем експериментально-дослідницької діяльності дітей вважається власне дослідницька діяльність, коли дитина свідомо й цілеспрямовано обирає дослід як засіб пізнання (Беленька, 2018, с. 4).

Науковиці І. Карук (2021) і К. Колеснік (2021) визначають перспективним напрямом сучасної дошкільної педагогіки розробку стратегії ефективної взаємодії педагога та дошкільників для реалізації освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтв» щодо розвитку інтелектуальної, творчої, самостійної особистості.

Мета статті – описати передовий педагогічний досвід щодо організації дитячого експериментування у закладах дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Організація навчально-виховного процесу в закладі дошкільної освіти здійснюється відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» та спрямована на реалізацію основних завдань. Одним із основних освітніх завдань є формування дослідницьких умінь у дошкільників, опанування способів пізнання предметів, явищ природи і суспільного життя.

Елементи експериментування присутні в діяльності у всіх вікових періодах, але експериментування з новим матеріалом з метою відкриття нового знання з'являється у старшому дошкільному віці. Завдяки такому типу діяльності дитина отримує нові знання, а розвинені вміння з експериментування, послідовність, чіткість перетворень – ознаки високого інтелекту та обдарованості («Стежинки у Всесвіт», 2020).

Проблема організації дитячого експериментування з плином часу набуває своєї актуальності й вимагає постійної пильної уваги дослідників та подальшого розвитку. З цією метою, нами був проаналізований сучасний передовий досвід вихователів, які у своїй роботі використовують елементи дитячого експериментування (Волошина, 2016).

Вихователька НВК «Перлінка» м. Умані Черкаської обл. О. Деренівська (2014) подає розробку семінару-практикуму, який

розкриває основні принципи інноваційної методики О. Савенкова (2013) та шляхи їх реалізації. Ця методика базується на активній пошуково-дослідницькій діяльності дітей. Вихователька зазначає, що дитина народжується дослідником, вона залучена до пошукової діяльності практично постійно. Це її природна потреба: рвати папір, скручувати й розкручувати мотузку, спостерігати за рибками в акваріумі, вивчати поведінку синиці за вікном, обстежувати різні предмети. Жага до нових вражень, допитливість, прагнення спостерігати та експериментувати, самостійно шукати нові відомості про світ традиційно розглядаються як найважливіша ознака дитячої поведінки. Водночас малюк ще немає достатньо вмінь і навичок, аби задовольнити ці свої потреби, тому зазвичай вдається до нескінченних запитань до дорослого і маленьких самостійних пошуків.

Саме це внутрішнє прагнення породжує дослідницьку поведінку й створює умови для дослідницького навчання. На конкретних прикладах О. Деренівська продемонструвала різноманітні вправи («Допитливий папуга», «Відгадай», «Чому так буває»), які допомогли іншим зрозуміти, як розвивати дослідницькі вміння (Деренівська, 2014, с. 10-13).

Вихователька С. Сулима (2019) (м. Вінниця), описуючи свій досвід впровадження дитячого експериментування під час ознайомлення дітей із мистецтвом, зазначає, що потрібно давати можливість дітям дослідити й випробувати різні художні матеріали, самим зробити висновки і використовувати набуті знання в образотворчій діяльності. Педагог пропонує добірку міні-досліджень, які варто розгорнути з дітьми старшого дошкільного віку: «Як «оживити» фломастери, що пересохли», «Секрети трафарету», «Чи дружить фарба з олією» (Сулима, 2019, с.15-17).

Вихователька ЗДО №1 «Веселка» м. Сокиряни Г. Гладка (2013) працює за напрямком пізнавального розвитку дошкільників шляхом інтеграції пошуково-дослідницької діяльності з мовленнєвою. Вона пропонує поєднати вивчення основ англійської мови з експериментуванням природничого характеру, розкриваючи зміст освітньої лінії «Дитина у природному довіллі» Базового компоненту дошкільної освіти. Цей досвід роботи представлено на сайті закладу дошкільної освіти у збірці, яка містить практичні напрацювання (проекти, розробки занять, методичні рекомендації щодо проведення дослідів, розвивальні вправи та ігри, авторські казки тощо), що допоможуть

вихователям працювати якісно, творчо, ефективно, спонукати до активізації роботи з дітьми в цьому напрямку (Гладка, 2013).

Надаючи неабиякого значення впливу наукових здобутків і кращого педагогічного досвіду на підвищення якості навчально-виховної роботи в дитячих садках, освітяни-дослідники вивчають, узагальнюють та пропагують його впровадження. Так, вихователі М. Зюбан і К. Миланка запроваджують у свою практику дослідницько-експериментальну діяльність.

Вихователька дитячого садка №2 м. Валки Харківської області М. Зюбан зазначала, що одним з важливих чинників всебічного виховання дошкільників є ознайомлення з довкіллям. Екскурсії, праця в куточку природи, ігри з природними матеріалами, використання художньої літератури – це найпоширеніші методи, які педагог використовувала в роботі. Особливу увагу М. Зюбан приділяла проведенню елементарних дослідів, тривалих спостережень; користувалась методом порівнянь, ставила запитання, під час яких діти самостійно робили висновки про побачене.

Вихователька дитячого садка №2 м. Хуст К. Миланка розвиває в дітей інтерес до живої природи, даючи їм правильні уявлення про її явища. Педагог виховувала в дітях основи матеріалістичного світогляду. Під час екскурсій та прогулянок, у ході спостереження та дослідницько-експериментальної діяльності дошкільники вчилися порівнювати, робити висновки, висловлювати власні судження. Це сприяло розумовому вихованню на основі ознайомлення дітей з природою, розвивало психічні процеси (мислення, запам'ятовування, відтворення) дошкільників.

Під час ознайомлення дітей з природою шляхом спостереження організовувала досліді з водою, під час яких дошкільники визначали її основні властивості. Розвиваючи в дітей інтерес до живої природи, даючи їм правильні уявлення про її явища, педагог виховувала в дітях основи матеріалістичного світогляду.

Методист Т. Бондар (2002) (м. Макіївка) започатковувала певну систему роботи з проведенням дитячого експериментування, яка ґрунтується на застосуванні різної тактики взаємодії вихователя та дитини. На її думку, становлення пізнавальної активності відбувається по-різному на різних вікових етапах (у молодшому віці дитина звертається із запитанням «чому?» до дорослого, а старший дошкільник таке запитання ставить собі), причому характер взаємодії дорослого з вихованцями різного віку теж має бути різним. При цьому

дорослий має спрямовувати пізнавальну активність дітей на конкретні предмети та явища (Бондар, 2002, с. 8).

На думку В. Дєда (2014), дитяче експериментування є унікальною діяльністю дошкільників, під час якої відбувається вироблення вмінь і навичок вимірювання різних об'єктів. Вона пропонує під час читання казок використовувати елементи дитячого експериментування. Наприклад, дошкільникам під час розповідання казок були представлені різні об'єкти для вимірювання: крупа в тарілці; фарбована вода в склянці; стрічка, за допомогою яких формувались необхідні уявлення про вимірювання.

Під час розв'язання задач дошкільники розмірковували, аргументували свою думку. Вивчення геометричних фігур також може супроводжуватись експериментуванням. Самостійне зіставлення дітьми частин геометричної фігури та фігур-силуетів шляхом спроб та помилок, а також їх дослідження, дає можливість більш точного сприйняття форм предметів. Використання ігор «Танграми» поступово розвиває в дітей сприйняття форми та величини, допомагає встановленню відповідних елементів без прикладання, що активізує мислення дошкільників і закріплює уявлення про геометричні фігури та їх зв'язки в процесі дитячого експериментування (Дєда, 2014, с. 106).

Педагоги Ю. Волинець (2014) і Л. Заблоцька (2014) стверджують, що, організовуючи пошуково-дослідницьку діяльність вихованців, важливо створювати педагогічні умови, які відповідають таким вимогам: визначення дитини суб'єктом процесу навчання; забезпечення її психологічної свободи, душевного комфорту й налагодження суб'єкт-суб'єктних взаємин між вихователями й дитиною; сприяння розвитку самостійності, ініціативності, творчості, природному здобуттю знань і формування вмінь у свідомій та емоційно наповненій навчально-пізнавальній діяльності. Ю. Волинець і Л. Заблоцька пропонують цікаві й нескладні досліди, які розвивають допитливість і гнучкість мислення, а також привчають дітей цілеспрямовано діяти, що допомагає подолати невпевненість під час реалізації задуманого («Чи потоне в мисці м'яч?», «Водяний свічник», «Робимо хмару», «Всмоктування води» та інші) (Волинець, & Заблоцька, 2014, с.31-34).

Вихователь мусить мати ґрунтовну підготовку з біології, географії, хімії, фізики тощо для пояснення тих чи інших явищ, які діти спостерігають під час експериментування. Тобто постійна самоосвіта вихователя – основна вимога до педагогів у підготовці до організації та

впровадження експериментування як типу діяльності дітей (Dmitrenko, Voloshyna, 2022).

До позитивних особливостей запровадження дитячого експериментування в закладах дошкільної освіти відносимо:

- стимулювання до дослідницької діяльності;
- формування ключових компетентностей у дитини, а це: особистісна, предметно-практична та технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька, природничо-екологічна; навичок, орієнтованих на сталий розвиток: ігрової, соціально-громадянської, мовленнєвої, художньо-мовленнєвої, мистецько-творчої;
- розвиток власної пізнавальної активності дітей, пізнавального інтересу та допитливості;
- розвиток творчого потенціалу у дошкільників.

Важливим фактором у роботі з дітьми під час дослідницької діяльності є дотримання структури експерименту. На етапі раннього та молодшого дошкільного віку експеримент складається з трьох етапів:

1 етап – зацікавлення об'єктом дослідження та надання інструкції щодо виконання роботи.

2 етап – це виконання дій з об'єктом, який досліджується.

3 етап – висловлення дітьми своїх вражень від роботи з об'єктом.

Дотримання таких етапів у ранньому та молодшому дошкільному віці налаштовує малюків на дослідницьку діяльність, яка стане в подальшому основою навчання у школі.

У середньому та старшому дошкільному віці в дітей формується мотивація дослідницької діяльності, тобто вони спроможні самостійно проводити дослідження та описувати їх. І щоб малюки правильно це робили, потрібно дотримуватися етапів проведення дослідження, а саме:

1 етап – підготовка дітей до дослідження;

2 етап – початок дослідження;

3 етап – хід дослідження;

4 етап – заключний.

Визначальною особливістю дитячого експериментування є готовність дітей до дослідницької діяльності з використанням своїх знань, умінь і життєвого досвіду. Під час експериментування дошкільники можуть відповідати на запитання за допомогою дослідів та експериментів, знаходити рішення в різних проблемних ситуаціях, виявляти самостійність та робити висновки.

Висновки. Аналізуючи передовий педагогічний досвід вихователів, ми дійшли висновку, що велика роль відводиться педагогу. Саме від вихователя залежить правильно побудований освітній процес, його послідовність та наповненість правильно підібраних форм, прийомів та методів з формування дослідницьких умінь у дітей дошкільного віку. Організація дитячого експериментування потребує від вихователя відповідних знань, умінь і навичок, особливо тих, що стосуються психолого-педагогічних особливостей (уміння бачити проблему, передбачати можливі труднощі, враховувати специфіку, формулювати гіпотезу тощо).

Під час спостереження за явищами природи необхідно залучати максимальну кількість аналізаторів дитини (зоровий, слуховий, нюховий, дотиковий), звертати увагу на виділення істотних та несуттєвих ознак об'єктів, встановлення асоціативних зв'язків, порівняння предметів та явищ.

Дитяче експериментування в закладі дошкільної освіти виступає активною формою дослідницької діяльності дітей. Під час такої діяльності в дошкільників формується пізнавальний інтерес до навколишнього світу, розвивається спостережливість, уміння визначати причинно-наслідкові зв'язки.

ЛІТЕРАТУРА

- Беленька, Г. (2018). Експериментально-дослідницька діяльність у природі: уточнюємо поняття, актуалізуємо завдання. *Дошкільне виховання, 4, 2-7* (Belenka, G. (2018). Experimental and research activity in nature: clarifying concepts, actualizing tasks. *Preschool education, 4, 2-7*).
- Бондар, Т. (2002). Дитяче експериментування. *Дошкільне виховання, 4, 8* (Bondar, T. (2002). Children's experimentation. *Preschool education, 4, 8*).
- Волинець, Ю., & Заблоцька Л. (2014). Відкриваємо таємниці світу: досліди для старших дошкільнят. *Дошкільне виховання, 7, 31-34* (Volynets, Yu., & Zablotska, L. (2014). Discovering the secrets of the world: experiments for older preschoolers. *Preschool education, 7, 31-34*).
- Волошина О. В. (2022) Модернізація ролі українського вчителя в контексті інтеграції в сучасний Європейський простір. *Професійна педагогіка, 1(24), 62–70* (Voloshyna O.V. (2022) Modernization of the role of the Ukrainian teacher in the context of integration into the modern European space, *Professional Pedagogy, 1 (24), 62–70*).
- Волошина, О. В. (2016). Використання активних методів навчання при викладанні дисциплін педагогічного циклу. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія, 48, 13-16* (Voloshyna, O.V. (2016). Use of active learning methods when teaching disciplines of the pedagogical cycle. *Scientific notes of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi. Series: Pedagogy and psychology, 48, 13-16*).

- Гладка, Г. С., Руснак, Л. М., & Чорна, Л. О. (2013). *Природу досліджуємо – англійську вивчаємо*. Доступ через URL <https://veselka12-com-ua.webnode.com.ua/pedagogichni-rodzinki/> (Gladka, H. S., Rusnak, L. M., & Chorna, L. O. (2013). We explore nature - we study English. URL: <https://veselka12-com-ua.webnode.com.ua/pedagogichni-rodzinki/>).
- Деренівська, О. (2014). Дитячі дослідження: впроваджуємо нову методику. *Дошкільне виховання*, 2, 10-13 (Derenivska, O. (2014). Children's research: we are introducing a new methodology. *Preschool education*, 2, 10-13).
- Дєда, В. (2014). Особливості організації експериментальної роботи з дітьми старшого дошкільного віку щодо вироблення вмінь та навичок вимірювальної діяльності. *Молодий вчений*, 2 (05), 105-108 (Dieda, V. (2014). Peculiarities of the organization of experimental work with children of older preschool age regarding the development of measuring skills and abilities. *Young scientist*, 2 (05), 105-108).
- Карук, І. В. & Колеснік К. А. (2021). Реалізація освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтв» у процесі експериментування та групової діяльності дошкільників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*, 74, 19-23 (Karuk, I. V. & Kolesnik, K. A. (2021). Implementation of the educational direction "A child in the world of arts" in the process of experimentation and group activities of preschoolers. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 74, 19-23).
- Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку (2020). Київ: ФОР Ференець В.Б. (*Concept of education of early and preschool children* (2020). National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Kyiv: FOP Ferenets V.B.).
- Крутий, К. Л., Більська, О. В., Богуш, А. М., Голюк, О. А. (та ін.). (2020). *Стежинки у Всесвіт: комплексна освітня програма для дітей раннього та передшкільного віку*. Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» (Krutiyy, K. L., Bilska, O. V., Bogush, A. M., Golyuk, O. A. (and others). (2020). *Paths to the Universe: a comprehensive educational program for children of early and preschool age*. Zaporizhzhia: LIPS LLC).
- Піроженко, Т. О. (2021). *Базовий компонент дошкільної освіти в Україні*. К.: Видавництво (Pirozhenko, T. O. (2021). *Basic component of preschool education in Ukraine*. K.: Publishing House).
- Плохій, З. (2001). Природа як пізнавальна цінність. *Дошкільне виховання*, 6, 7-9 (Plokhyy, Z. (2001). Nature as cognitive value. *Preschool education*, 6, 7-9).
- Степанова, Т. М. (2010). *Еволюція змісту дошкільної освіти у другій половині ХХ століття*: монографія. К.: Видавничий дім «Слово» (Stepanova, T. M. (2010). *The evolution of the content of preschool education in the second half of the 20th century*: a monograph. K.: Publishing House "Word").
- Сулима, С. (2019). Як що малює. *Дошкільне виховання*, 12, 15-17 (Sulyma, S. (2019). How does he draw? *Preschool education*, 12, 15-17).
- Dmitrenko, N.Y., Voloshyna, O.V., Budas, I.O., Davydiuk, M.O., Oliinyk, N.A. (2022). Formation of Teenagers' Value Orientations through Creolized Texts. *Postmodern Openings*, 13(1), 47–65
- Karuk, I., Kolesnik, K., Kryvosheya, T., Prysiazhniuk L., Shykyrynska, O. V. (2021). Organization of group activities of older preschool children in the process of experimenting *Society. Integration. Education*, II Rezekne, 729-743. doi: <https://doi.org/10.17770/sie2021vol2.6247>.

SUMMARY

Voloshyna Oksana, Kolesnik Kateryna. Organization of children's experimentation in pre-school education institutions: advanced pedagogical experience.

The article is devoted to the topical issue of modern preschool education - the organization of children's experimentation. The article analyzes the advanced pedagogical experience of educators regarding the organization of research and experimental activities. It was determined that children's experimentation is aimed at preschool children solving specific practical tasks. It was analyzed that under modern conditions educators should organize children's experimentation with the aim of forming research skills in preschool children. Examples of tasks that teachers use in their activities during research activities are described. The main stages of the experiment and the structure of the experiment are characterized. It is emphasized that elements of experimentation are present in activities at all age periods, but experimentation with new material in order to discover new knowledge appears in older preschool age. The authors indicate the defining feature of children's experimentation, namely the readiness of children for research activities using their knowledge, skills and life experience. Attention is focused on the peculiarities of the introduction of children's experimentation in preschool education institutions. It was concluded that the teacher should have thorough training in biology, geography, chemistry, physics, etc., to explain certain phenomena that children observe during experimentation. That is, constant self-education of the educator is the main requirement for teachers in preparation for the organization and implementation of experimentation as a type of children's activity.

Key words: children's experimentation, children of preschool age, institution of preschool education, advanced pedagogical experience.

УДК 377/378.09:74/75(477)''18/193''

Andrii Nykyforov

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko

ORCID ID 0000-0002-0576-980X

DOI 10.24139/2312-5993/2022.07-08/201-209

INITIATION OF TEACHING DECORATIVE ART ON THE TERRITORY OF UKRAINE PRESENTED IN RESEARCHES OF EMPIRE PERIOD

The article reports the historiographic studies of organizing decorative art training on the territory of Ukraine in the XIX - early XX century. The historiographical sources are analyzed and the development of the historiography of the outlined problem in the conditions of the Russian and Austro-Hungarian empires is traced. It is established that the peculiar feature of the historiographical sources of the imperial time is mainly statistical and economical in nature. At the same time, it is stated that in the pre-revolutionary historiography, the publication of methodological principles of training craftsmen in the field of decorative art was initiated. The information on the history of the formation and functioning of art education institutions was noted. Our analysis of historiographical sources of imperial time allows for a conclusion that from the second half of the nineteenth century attempts were made to scientifically analyze not only the development of traditional crafts of Ukrainians but also theoretical and methodological foundations for teaching artisans in the field of decorative art.